

25 JAAR

Huissense Gildenkroniek

Jaargang 25 - Nummer 1 - Mei 2012

Met o.a.:
25 jaar Gildenkroniek -
Prijs bij indoorvendelen -
Gildenzilver gevonden op veiling -

Een uitgave van
De Gilden van
St. Gangulphus en St. Laurentius
binnen de stad Huissen

COLOFON

HUISSENSE GILDENKRONIEK

DE REDACTIE IS IN HANDEN VAN DE ARCHIEF, STUDIE, PR-COMMISSIE

EINDREDACTIE: JAN WANNET

REDACTIEADRES WIEKEN 15

6852 BR HUISSEN

kroniek@gildenhuissen.nl

SECRETARIAAT GILDEN: WIL EVERS

MARIAPLEIN 14

6851 BP HUISSEN

secretaris@gildenhuissen.nl

MEER INFORMATIE: GildenHuissen.nl

Inhoudsopgave

Jaargang 25, Nummer 1, Mei 2012

REDACTIONEEL	04
GILDENNIEUWS	
De Kruisboog - Wintercompetitie afgelopen	05
Gildenagenda	07
HUISSENSE GILDENKRONIEK 25 JAAR	
Al vanaf 1987	28
ACTIVITEITEN	
Indoorvendelen	10
Beloken Pasen	11
HISTORIE	
Paasvuur	12
Van Limes tot Betuwestelling	14
Historische Gildenkalender	15
Gildenzilver op veiling	16
IN BEELD	
Beleg en ontzet in de jaren 1933-1935.	18
HET VERHAAL ACHTER HET ZILVER	
Koningsschilden over "Vrede" (Editie 22)	20
VERDIEPING	
Gelegerd in Gelderland	21

Huissense Gildenkroniek 25 Jaar!

Vernieuwd!

Jan Wannet

De eerste uitgave van 2012. En een bijzondere! Alweer 25 jaar verschijnt de Gildenkroniek.

Er wordt geschreven over actuele zaken, maar ook over de historische achtergrond van de Gilden en hun gebruiken.

In dit jubileumjaar zullen ook enkele artikelen uit voorgaande kronieken geplaatst worden. Toch weer eens leuk om terug te lezen. 2012 is een jaar van jubilea.

De Kring Rijk van Nijmegen de Betuwe bestaat 40 jaar. 2 en 3 juni zal dit gevierd worden en er zal ook een boek verschijnen over de kring. Tijdens het Landjuweel in Doornenburg zal gevierd worden dat de Gelderse Federatie Sint Hubertus 65 jaar bestaat.

Het beleg en ontzet wordt in een nieuw jasje gestoken, het wordt een waar Huissens stadsfeest. En het hoogtepunt van dit jaar zal zijn op zaterdag 22 september als het beleg en ontzet wordt nagespeeld door een honderdtal schutters en gildenbroeders uit heel Gelderland.

Het belooft een 'gildevol' jaar te worden.

VERNIEUWD!

Zoals u wellicht kunt zien is de Gildenkroniek vernieuwd! Nieuw kافت and een nieuwe lay-out. En we delen vanaf deze editie onze artikelen in categorieën in.

Gildennieuws is er voor de korte berichten en het vaste artikel van de kruisboog. In *Activiteiten* beschrijven we wat we sinds de vorige uitgave gedaan hebben. Bij *Historie* gaan we in op onze rijke geschiedenis. Bij *In Beeld* is er ruimte voor foto's. *Het Verhaal Achter Het Zilver* heeft ook zijn eigen categorie gekregen. En bij verdieping gaan we dieper in op allerlei dingen die met de gilden te maken hebben. We moeten daar nog een beetje onze weg in vinden en er zal nog wel wat in veranderen. Deze nieuwe aanpak moet voor een duidelijkere Gildenkroniek zorgen.

Heeft u op- of aanmerkingen op de vernieuwing van de kroniek of op de kroniek in het algemeen. Laat het dan weten via Kroniek@GildenHuissen.nl of kijk op de binnenkant van de omslag voor ons adres.

De Kruisboog - Wintercompetitie afgelopen

Tjebbe Kersten opnieuw Beste Schutter

Tjebbe Kersten

Wintercompetitie

De wintercompetitie zit er weer op. Een competitie tussen 8 verenigingen op doordeweekse clubavonden. De verenigingen komen uit Gendt, Bemmelt, Nederasselt, Millingen aan de Rijn, Doornenburg en Groesbeek. Uiteindelijk trok Groesbeek zich na vier wedstrijden terug. In de wintercompetitie schiet iedereen tegen het gemiddelde van vorig jaar.

Maar vorig jaar heeft bijna iedereen een hogere gemiddelde geschoten en daardoor zou het dit jaar lastig worden, dat wisten we van tevoren. Uiteindelijk is dat ook zo uitgekomen, maar daarom hebben wij ook de sportiviteitsprijs gewonnen. We hebben bijna iedereen laten winnen. Natuurlijk is dat niet zo, we hebben onze best gedaan, maar ook persoonlijk zijn er geen prijzen gewonnen. Uiteindelijk wisten 3 schutters een 4e prijs te halen in hun klasse. Als vereniging zijn we als 7e geëindigd.

Districtswedstrijden van de GKB

In de maanden oktober, november, januari en februari zijn op de zaterdagen de 4 districtswedstrijden van de Gelderse kruisboogbond vershoten. Hier hebben we de volgende prijzen behaald.

1e GKB

D Klasse 3e prijs Henk Iding 173 punten

3e GKB

A Klasse 2e prijs Tjebbe Kersten 196 punten

D Klasse 3e prijs Henk Iding 178 punten

4e GKB

A Klasse 1e prijs Tjebbe Kersten 197 punten

C Klasse 3e prijs Theo van Dam 185 punten

Opgelegde klasse 3e prijs Berthie Stegeman 181 punten

De beste 8 schutters van de 4 districtswedstrijden per klasse mogen de kampioenswedstrijd schieten. Deze wedstrijd werd gehouden op 4 maart 2012 in Bemmelt. Van St. Joris mochten Theo van Dam, Henk Iding, Berthie Stegeman en Tjebbe Kersten hieraan meedoen. Deze wedstrijd gaat over 30 schoten. Eerst 20 schoten en wie dan bij de beste 5 hoort, mag de finaleronde schieten.

Uiteindelijk is Tjebbe Kersten 3e geworden in de A-klasse, Theo van Dam 1e in de C-klasse en Henk Iding 2e in de D-klasse.

NKB wedstrijden

In de maand maart en in april zijn de eerste wedstrijden geweest. De 1e NKB wedstrijd was in Weert. Hier wist Henk Iding 3e te worden in de D-klasse en Berthie Stegeman is 3e geworden in de opgelegde klasse.

De 2e NKB was in Loo en hier wist Tjebbe Kersten 3e te worden in de A-klasse.

Begin juni en eind juni zijn de laatste NKB wedstrijden.

Beste schutter

Op 5 mei werd er weer geschoten voor beste schutter van het Sint Joris kruisboogvendel. Na een spannende strijd behaalde Tjebbe Kersten voor de 14de maal deze titel en voor de 9e maal achter elkaar. Met een totaal van 488 punten (maximale score 500 punten)

ADVERTENTIE

Gildenagenda

Een drukke periode

Zaterdag 02 juni	Kringfeesten t.g.v. 40-jarig jubileum van de schutterskring	Kekerdor
Zondag 03 juni	Kringdag Rijk van Nijmegen - de Betuwe	Kekerdor
Zondag 10 juni	Huissense Umdracht	Huissen
Zaterdag 23 juni	Beleg en Ontzet	Huissen
Zondag 24 juni	Koningschieten	Huissen
Vrijdag 29 juni	Landjuweelfeesten m.m.v. Rowwen Hèze	Doornenburg
Zaterdag 30 juni	Landjuweelfeesten met 's middags een receptie t.g.v. 65-jarig bestaan van de Gelderse Federatie	Doornenburg
Zondag 1 juli	Landjuweel van Gelderland	Doornenburg
Zondag 8 juli	Afrekeningsdag	Huissen
Dinsdag 31 juli	Huissense dag, verkoop Huissense kalender	Huissen
Zondag 12 augustus	Sint Laurentiusdag	Huissen
Zondag 26 augustus	Kerkwijding	Huissen
Zondag 09 september	Federatieve schuttersdag, schutterij Onderling Genoegen	Duiven
Zaterdag 22 september	Beleg en ontzet, gelegerd in Gelderland	Ginkelse Hei
Zondag 28 oktober	Najaarsledenvergadering	Huissen
Zaterdag 24 november	Investituur Nobele Orde Papegay	Antwerpen

ADVERTENTIE

Groente en fruit speciaalzaak

HERMSEN

Vierakkerstraat 45 Huissen tel. 026-3256050

Al vanaf 1987

Met deze week “Edon” met zijn “Voor de Hemelpoort”

Jan Wannet

In de tweede helft van de vijftiger jaren van de vorige eeuw verscheen de voorloper van de huidige Gildenkroniek. Henny Derksen (+) schreef als enige redacteur veel over de historie van de Gilden. Helaas verscheen in 1959 die kroniek voor het laatst. Wel kwam er nog een extra uitgave in 1971 ter gelegenheid van de opening van het Gildenkapel.

Tijdens de ledenvergadering van 11 november 1984 kwam Peter Otker (+) met het voorstel om de Gildenkroniek weer nieuw leven in te blazen. Samen met Bert Bouwmeister, Wim Hoppenreijns en ondergetekende zijn we ermee aan de slag gegaan. Na wat technische problemen overwonnen te hebben, konden we aan de slag. De eerste uitgave verscheen in 1986. Daar bleef het ook bij. De tweede uitgave van dat jaar was een speciale druk, vanwege de feesten rond het 450 jaar bestaan van de Gilden. In 1987 verschenen er drie uitgaven. Dat is zo gebleven, de Gildenkroniek verschijnt drie maal per jaar, met historische achtergrond en actuele zaken. In de loop der jaren is de samenstelling van de redactieraad vaak gewisseld. Ondergetekende is er van begin af aan bij betrokken geweest. In de beginjaren ging het nog met een typemachine (computers waren zeldzaam) en werden er weinig foto's afgedrukt.

Door de jaren heen zie je de hele technische ontwikkeling. Maar ook de inhoud veranderde in de loop der jaren. In het begin stond nog vaak het jaarverslag van de secretaris afgedrukt.

Later ook interviews met Gildenbroeders, in de rubriek Wie is wie? Maar ook “Edon” een pseudoniem van een schrijver die de artikelen “voor de Hemelpoort” schreef. Ook de poortwachter heeft wat geschreven, vooral om de bezorgdheid over de toekomst van Huissen (dat was in 1999, net voor de herindeling van de gemeente). Nu zijn er vaak gastschrijvers, zowel van historische kringen, federaties, of andere geïnteresseerden.

Alle gildenkronieken zijn in het gildenarchief aanwezig, ook de eerste uitgaven uit de jaren vijftig. In het jubileumjaar zullen we een aantal artikelen nogmaals publiceren.

Dit keer het verhaal van “Edon” met “voor de Hemelpoort” gepubliceerd in mei 1994.

Sint Gangulphus was zeer onrustig de laatste tijd. Het eten smaakte niet meer. Aan de gregoriaanse muziek begon hij zich ook al te ergeren. Zijn kameraad Sint Laurentius was al weken lang druk met een kruisboogtoernooi. Depressief geworden ging hij uiteindelijk naar God op zijn Hemelse troon. Die glimlachte toen hij het hoopje ellende zag aankomen. Kop op Gangulphus, zei Hij, ik heb de oorzaak al gevonden. Je wilt weer naar Huissen!

Schuldbewust knikte Gangulphus. En dan neem je Antonius ook maar eens mee, dan is het gedonder over het kapelletje ook eens een keer afgelopen. Bovendien komt Antonius dan ook eens onder de mensen. Hij is immers nooit verder geweest dan Padua. En zo deed god zijn zoveelste wonder. Hij liet de beide heiligen neerdalen op het binnenplein van de Cremerstichting. Gangulphus keek eens om zich heen, wat een troep, wat een bende!

Een voorbijganger werd aangehouden en werd gevraagd naar al die rommel. “O sprak hij, het carnaval is wat uit de hand gelopen, maar dat komt allemaal wel weer goed. Vraag dat maar eens aan

de burgemeester, die komt daar net aangelopen". Dat gebeurde en het klikte gelijk tussen die drie. Eerst werd het kapelletje bezocht en bekeken. Prima geschikt voor een trouwzaal. Behouden en niet afbreken werd unaniem besloten. Jammer, dat die adviseurs, die de dienst in Huissen lijken uit te maken, zo weinig feeling hebben voor wat historie en folklore voor een gemeenschap betekent. Kijk maar eens rond in Huissen, wat is er aan historie nog te vinden? De stadsmuur, het waaggebouw, de molen buitendijks, alles weg! Wandelend door de kloostergangen van het gemeentehuis, (een vleugje wierook was nog te ruiken) kwamen ze in de kloostertuin. Typisch dat alle kloostergangen en abdijen zo een binnentuin hebben met gangen erom heen. Daar kunnen ze rustig bidden, wandelen en mediteren en ook een blik werpen op de mooie natuur. Voor de ambtenaren, iedere dag een uurtje meditatie in de tuin.

Moesten ze doen! Resultaten zullen verbluffend zijn! In de binnentuin aangekomen rende Antonius meteen naar de man met de plu. Wat een beeld sprak hij vol afgrijzen, ik had hier minstens een pracht van een Mariabeeld verwacht. Gangulphus schoot in de lach. Dit is nu precies het goede beeld op de juiste plaats. Dit beeld symboliseert de Huissense burger, die de paraplu afwerend boven zijn hoofd houdt, tegen al die maar hoger wordende gemeentelijke belastingen. Uiteindelijk gaan ze met z'n drieën naar de burgemeesterskamer. Voor een kop koffie en een verder gesprek. Punt een was natuurlijk de vraag van wanneer krijgen de beide Gilden nu eens een onderkomen. Als je toch ziet hoe andere verenigingen er wel in slagen. Gangulphus zie dat het toch wel erg lang duurde en dat God zijn geduld wel eens kon verliezen! De burgervader beloofde zijn best te doen. Het werd tijd om op te stappen. Na een ontroerend afscheid waren beide heiligen ineens verdwenen. Petrus, moeizaam zijn hok uitsjokkend ontsloot de hemelpoort. God zat op zijn troon te wachten van wat ze in Huissen hadden meegemaakt. Glimlachend luisterde hij naar wat ze te vertellen hadden. kijk, dat luisteren, geduldig luisteren naar wat een ander je te vertellen heeft, dat is een gave!
Tot de volgende keer, Edon.

Als je dit zo leest, dan zijn sommige dingen sinds 1994 nog niet veel veranderd. In de volgende kroniek zullen we meer leuke en bijzondere artikelen uit 25 jaar Gildenkroniek plaatsen.

ADVERTENTIE

HUIDVERZORGINGSSALON

VIERAKKERSTRAAT 6 - 6851 BE HUISSEN - TEL. (026) 325 09 68

Indoorvendelen

Een groot succes

Jan Giesen

Na vele uren oefenen was het dan eindelijk zover: 1 april. Het indoorvendelen. En het was voor ons een enorm succes.

Het Gelders Kampioenschap indoorvendelen vond dit jaar plaats in Herwen. Een invasie van gildenbroeders en zusters uit Gelderland hadden een sporthal overgenomen voor dit evenement.

Vorig jaar zijn wij, de Huissense vendeliers, zonder prijs naar huis gegaan. Maar dit jaar verliep dat anders. Het is ons gelukt een eerste prijs binnen te slepen. We zijn geen Gelders Kampioen geworden, maar we hebben wel een eerste prijs behaald. Vraag me ook niet hoe dat zit maar het klinkt in ieder geval goed.

Het was een leuke dag daar in Herwen. En namens de vendeliers wil ik de gildenbroeders die ons zijn komen supporten nog erg bedanken. Dat maakt het toch altijd erg gezellig.

We maken ons op voor het nieuwe gildenseizoen dat inmiddels in volle gang is en we worden volgend jaar gewoon Gelders Kampioen.

Beloken Pasen

Jubileum voor Hans en Ignace Hoen

Frits van Brummelen

Op Beloken Pasen vieren wij de oprichtingsdag van ons Gilden. Een feestelijke dag waarbij wij ook onze jubilarissen huldigen. We beginnen zoals een goed Gilden betaamt met een H. Mis in ons Eucharistisch Centrum, O.L.V. Maria Ten Hemelopneming te Huissen-Stad.

Na de H. Mis trekken we volgens een vaste route door het centrum van Huissen, aangekomen bij ons Gildenhuis "de Gouden Engel" wordt er voor de Koningsparen en jubilarissen een vendel hulde gebracht.

Dit jaar waren de jubilarissen onze Gildebroeder en adjudant Hans Hoen en zijn zoon en vendelier Ignace Hoen, zij zijn beiden 25 jaar lid van ons Gilden. Vader en zoon

zijn ook beiden koning geweest. Hans is lid van de redactie Gildenkroniek, waar hij veel beeldmateriaal en bijbehorende verhalen verzameld. Ignace was in de beginjaren een overtuigende tamboer, later legde hij zich toe op het vendelen. Een mooie en gezellige dag, die we in onze geschiedenis boeken kunnen toevoegen.

Na deze feestelijke dag breekt er voor ons een drukke tijd aan, wij zijn een graag geziene Gilden en daar mogen we best trots op zijn.

Ik wens ons allen dan ook een heel mooi Gilden seizoen toe.

Paasvuur

Anno 1940

Jan Wannet

Op 1e Paasdag gingen de Gilden van het zoals elk jaar vanaf de Gouden Engel naar de paasbult voor het ontsteken van het paasvuur. Paaszaterdag in alle vroegte zijn verschillende gildebroeders al in touw om de paasbult te bouwen, uiteraard volgens de voorschriften.

En bij het invallen van de duisternis stonden weer honderden Huissenaren op de dijk te kijken naar het Paasvuur en het mooie gezicht van de omhoog stijgende vlammen en natuurlijk het optreden van de Gilden. In vroeger tijd ging het toch heel anders met de organisatie van het Paasvuur. In de toeristenkampioen uitgegeven door de ANWB op 23 maart 1940 staat een interessant artikel over het paasvuur, geschreven door Willem de Wael.

“In de streek die haar begrenzing vindt aan de twee rivieren de Waal en de Rijn, leeft nog veel Paaschfolklore. Al heeft vooral met de opening der bruggen bij Arnhem en Nijmegen, de oppervlakkige geest der steden gemakkelijker toegang gekregen tot dit lang geïsoleerde zijnde land, waar o.m. het gildeleven nog volop be- en geleefd wordt, toch kent het ook nog vele Paasgebruiken. In vroeger jaren werd het feest van de Verrijzenis van den Heer nog meer gevierd en omkranst met schone gebruiken, maar na den vorigen wereldoorlog (eerste wereldoorlog) heeft de tijdgeest ruïnerend en er is voornamelijk veel verloren gegaan in

den stroom van oppervlakkigheid, die ook het platteland niet onberoerd liet. Maar men ontsteekt nog altijd de paasvuren welke gloed in Arnhem en Nijmegen te zien is. De kinderen zingen hun liedjes, die over de velden en huizen klinken.”

Verderop in de tekst wordt het liedje beschreven, sommigen zullen het nog wel herkennen;

Bim, Bam, Beieren

de koster lust geen eieren!

Wat lust – ie dan?

Spek in de pan!

En in Huissen zingt men er nog achteraan:

Met een roggem boterham!

op den avond van Paaschzondag worden de Paaschvuren ontstoken!

Het jonge volk trekt rond om hout te zoeken en vele boerderijen in de buurtschappen rond Elst, Huissen, Gendt, en Bemmelen hebben hun eigen vuur. Doornenburg en Huissen houden er een officiële en aparte ceremonie erop na, die uit een godsdienstig en volkskundig oogpunt zeer interessant zijn.

Men kan er in onderscheiden, hoe deze "folklore" gebaseerd en geïnspireerd is op en door den christelijke geest, den welke in deze streek in meerdere opzichten kenmerkt. Huissen, dat om zijn folklore en gilden toch reeds zo bekend is, heeft een buitengewoon Paaschvuur. Buitengewoon in den zin, dat het vuur op zeer bijzondere wijze in dit oude stadje ontstoken wordt. En nog meer wijl de symboliek er in den schoonste zin hoogtij viert. De organisatie van dit Paaschvuur rust, evenals de regeling van de bekende Huissensche Umdracht bij der Gilden St. Gangulphus en St. Laurentius! Dit is te verstaan, wijl deze gilden sacramentsgilden en geen gewone schutterijen zijn. Daar zijn de Gildenbroeders zich ook zeer bewust van en zij verrichten hun taak dan ook met grote nauwgezetheid en liefde. Zij maken de brandstapel op het Rozendaal en op den avond van de eerste Paaschdag trekken zij met vliegend vaandel en slaande trom uit en halen de oppergeneraal (pastoor) en de overige geestelijke overheid af. Het gaat dan in processie door Huissen. De oppergeneraal draagt in deze processie het vuur van Paaschzaterdag mee en enkele Gildenbroeders hebben den judaspop in hun midden, een grote zwarte pop, die den duivel symboliseert. En omgeven met het volk van Huissen trekt men naar het Rozendaal, waar den oppergeneraal met het vuur van paaschzaterdag de stapel aansteekt. De generaal laat zijn vendeliers aantreden en dan vendelen die hun blauwe en rood zijden vlaggen in het schijnsel der vlammen. Nadien wordt er gezongen en dit jaar zal men gaan dansen om het vuur.

Zo werd in 1940 het paasvuur aangestoken en gevierd. Op 't Rosendaal. Tegenwoordig op de Molenweide. Vanwege de vernieuwde regels voor het milieu is er nu een vaste "vuurplaats" gemaakt. Deze bestaat uit enkele betonnen platen zodat de as van het vuur niet de grond kan vervuilen, maar veilig kan worden afgevoerd. Er zijn zelfs strenge regels waar de paasbult uit moet bestaan, welk soort hout, snoeihout enz..

Maar desondanks kan men nog altijd blijven genieten van het Paasvuur.

ADVERTENTIE

KAPSALON
HENDRIKSEN
Van Wijkstraat 21
Huissen
TEL: 3250580

Van Limes tot Betuwestelling

Tentoonstelling in het Hof van Hessen

Emile Smit

Op allerlei plaatsen in Gelderland vinden dit jaar activiteiten plaats in het kader van Gelegerd in Gelderland. Ook de Huissense gilden doen hier op een aantal momenten aan mee. Zo zijn zij ook betrokken bij de opbouw van de volgende tentoonstelling in het Stadsmuseum De Hof van Hessen. Dat is ook heel logisch, want in wezen kunnen de gilden worden beschouwd als één van de oudste nog bestaande legermachten in Europa. De Huissense gilden werden immers ooit opgericht om de stad in geval van nood te verdedigen. Dat zij als zodanig maar eenmaal (in 1502) hebben hoeven optreden, maakt niet uit: ze waren lange tijd paraat.

De tentoonstelling omvat zes perioden uit de Huissense geschiedenis, waarin Huissen werd bedreigd of zelfs werd aangevallen. Dat zijn de volgende:

1. **De Romeinse tijd (12 v. Chr.-250 n.Chr.).** Huissen lag toen direct aan de grens van het Romeinse Rijk. Het gebied langs de Nederrijn maakte deel uit van de rijksgrens, die wij kennen onder de Latijnse naam limes.
2. **De vroege middeleeuwen (800-1100).** In het begin van die tijd lag Huissen nog in het grensgebied tussen het Frankische Rijk en het Saksische machtsgebied. Later werd het bedreigd door Vikingen en door roofridders uit de omgeving.
3. **Huissen als verdedigbare stad (1314-1502).** Graaf Dirk IX van Kleef bouwde Huissen uit tot een stad met muren en poorten. Het speelde als militaire sterkte een grote rol. Met als hoogtepunt de belegering door Karel van Gelre in 1502.
4. **Het begin van de zeventiende eeuw (1598-1648).** Felle oorlogen in Nederland en Duitsland zorgden er voor, dat de stad bedreigd en bezet werd door troepen van allerlei landen.
5. **De overgangstijd (1794-1816).** Vanaf de Franse aanval in 1794 kwamen bijna elk jaar wel gewapende militairen de toch al arme stad bezetten. Het kostte een vermogen.
6. **De mobilisatieperiode (1939-1940).** Vanaf de zomer van 1939 lag er een peloton torpedisten in Huissen. Deze moesten versperringen in de Rijn bouwen en de lijn kazematten bemannen, die de eerste Duitse aanvallen moest afremmen. Binnen een dag waren deze troepen op 10 mei 1940 verplicht naar het westen terug te trekken.

Er is bewust voor gekozen om geen aandacht te geven aan de laatste periode van de Tweede Wereldoorlog. Hierover is al vaak een expositie geweest en juist in juni is er in het Dominicanenklooster nog een tentoonstelling over de evacuatie van de Over-Betuwe.

De tentoonstelling wordt geopend op 9 juni a.s. en loopt tot november.

Historische Gildenkalender

Een greep uit de rijke historie

- 22 juni 1502:** Nieuw contingent inwoners van Wesel scheept zich in om Huissen te hulp te komen, evenals inwoners van Emmerich.
- 26 juni 1502:** Karel van Gelre definitief bij Huissen verslagen
- 8 augustus 1653:** Friedrich Wilhelm van Brandenburg, die als keurvorst in 1661 toestemming geeft tot stichting van het Sint Laurentiusgilde brengt een bezoek aan Huissen en logeert op de burcht.
- 26 augustus 1919:** Vendeliers van de Gilden brengen vendel hulde aan koningin Wilhelmina op de Waterberg te Arnhem (Het huidige openluchtmuseum dat dit jaar haar 100 jarig bestaan viert)
- 24 juni 1777:** Voor het eerst weer schieten na 24 jaren "van oorlog en Duuren tijd"
- 23 juni 1986:** Gilden naar middeleeuws burchtfeest te Noorbeek, Zuid-Limburg.
- 27 november 1996** Gilden brengen vendel hulde bij de afscheidsreceptie van de commissaris der koningin van Gelderland, Jan Terlouw. Dit was in het provinciehuis te Arnhem

ADVERTENTIE

d'oude bloemensmidse

**Uw bloemist voor al uw
bloemsierwerk zoals:**

Bloemen- en plantenarrangementen
voor jubilea etc.
Bruids,- Droog- en Rouwarrangementen
Dus voor iedere denkbare gelegenheid.
Bel of loop vrijblijvend langs bij:

*d'oude
bloemensmidse*

**Langestraat 60
Huissen
Tel. 026 3257171
Fax 026 3258181**

Tot ziens bij uw allround bloemist

Koningsschild uit 1716 geveild.

Gouden vondst op veiling

Jan Zweers en Jan Wannet

Op 24 april 2012 stelde de Brabantse gildebroeder Johan Oomen Jan Wannet in kennis van het feit, dat een schild van het St. Gangulphusgilde uit 1716 op 29 maart was geveild bij Schulman b.v. te Hilversum. Hij had het schild van Reinier van Brink en Johanna Brugman aangetroffen in de catalogus van de veiling en had via de publicatie over het Huissens gildenzilver weten te achterhalen, dat het hier om een schild van het St. Gangulphusgilde ging¹.

Het schild is 70,7 X 56 mm. De tekst luidt: *Reinier van Brink Conink 1716 Johanna Brugman Coningin*. Het teken in het schildje is mogelijk een huismerk. Het werd tijdens de veiling ingezet voor € 350,- en werd uiteindelijk verkocht voor € 900,-. Als we daar nog de veilingkosten bij optellen, dan heeft de huidige eigenaar in totaal € 1.150,- neer moeten tellen voor zijn nieuwe aanwinst.

In het verleden werd niet altijd even zorgvuldig met de koningsketens omgegaan. Zo gebruikte pastoor Kölcken in 1769 een aantal schilden van de keten van het St. Laurentiusgilde om er zes platen van te laten maken voor de begeleiders van de processie naar Kevelaar. Deze prachtige platen zijn thans nog in gebruik bij de gilden, maar het is natuurlijk wel wrang, wanneer men bedenkt, dat koningsschilden zijn gebruikt om ze te maken. Ook tijdens de Tweede Wereldoorlog is een aantal schilden verloren gegaan. In 1969 keerden er veertien terug uit Groot-Brittannië. Tot deze

veertien behoorden ook het oudste schild van het St. Gangulphusgilde uit 1554.

Wie waren Reinier van Brink en zijn echtgenote Johanna Brugman? Reinier van Brink werd op 10 maart 1679 gedoopt in de gereformeerde kerk van Huissen in de Langestraat. De twee doopgetuigen zijn de moeite van het vermelden waard. Het waren [Johanna Catharina] Margaretha van Bercken de echtgenote van de Huissense richter Stephan van Vinceler, en kapitein Paul Reynier van Vinceler, de enige broer van de richter. Paul Reynier noemde zich bij de doopplechtigheid adjunct richter, omdat hij in die tijd zijn zieke broer verving. Dit verklaart ook dat de richter zelf niet aanwezig was. Dat zowel de echtgenote van de richter als diens plaatsvervanger aanwezig waren bij de doop van Reinier van Brink geeft aan, dat hij van niet geringe komaf moet zijn geweest. Of de ouders van Reinier van Brink verwant waren aan de familie Van Vinceler is niet gebleken. Op 22 mei 1714 gaf Reinier in de katholieke kerk van Huissen het jawoord aan Joanna Brugman. Joanna was niet afkomstig van Huissen. Reinier is waarschijnlijk vanwege zijn huwelijk overgegaan naar hetatholicisme, anders had hij nooit lid kunnen worden van het St. Gangulphusgilde. Het huwelijk tussen Reinier en Joanna werd gezegend met vijf kinderen die allen katholiek werden gedoopt in de Huissense kerk. Hun eerste kind Henricus

werd op 1 mei 1715 gedoopt maar is niet oud geworden, want op 13 december 1718 werd het derde kind van het gezin ook Henricus gedoopt. Dochter Hermina werd op 2 juli 1722 gedoopt. Vanaf die datum ontbreken nadere gegevens over Reinier van Brink en zijn gezin in Huissen². Reinier heeft voor zover thans bekend geen huis in de stad bezeten.

Wanneer Reinier koning heeft geschoten bij het St. Gangulphusgilde is niet bekend. Weliswaar staat het jaartal 1716 in het schild, maar waarschijnlijk heeft hij in dat jaar zijn schild aan de gildebroeders gegeven, want in 1716 was de smid Christiaan Janssen koning van het St. Gangulphusgilde. Opmerkelijk is overigens, dat Reinier van Brink in het oudste boek van het St. Gangulphusgilde niet als koning genoemd wordt.

Tussen 1880 en 1887 werd door de gildebroeders een inventarisatie van de toen aanwezige schilden gemaakt. Er hingen toen 61 schilden aan de keten van het St. Gangulphusgilde waaronder dat van Reinier en zijn echtgenote. In juni 1887 werden veertien schilden verkocht *om de onkosten te Dekken voor het Pologrameren* (polychromeren is het beschilderen van beelden in meerdere kleuren) van het Beeld Sint Ganguilimus. Gelukkig werden nog wel de namen die op de schilden stonden in het gildeboek genoteerd zodat we weten, dat één van deze veertien schilden het exemplaar was, dat Reinier van Brink en zijn vrouw in 1716 gaven³. Tot op heden is niet bekend, wie in 1887 deze veertien schilden heeft gekocht. Wel deelde de veilingmeester tijdens de verkoping op 29 maart 2012 mee, dat het schild uit de buurt van Nijmegen afkomstig was. Momenteel wordt geprobeerd te achterhalen wie het schild te koop heeft aangeboden en natuurlijk ook wie het heeft gekocht.

¹ Schulman b.v. Veiling 338 (29 maart 2012) blz. 226.

² Met dank aan de sectie Genealogie van de Historische Kring Huessen voor de genealogische gegevens. Zie ook E.J.C. Kamerling, "De Hoeve" en de familie Van Vinceler in: *Med. H.K.H.* jrg 2 (1976/1977), blz. 113-119,154.

³ J.H.F. Zweers, De geschiedenis van de koningsketen van het St. Gangulphusgilde. In: F.J.M. Vermaas, H.J.A. Vermaas, J.A.M. Wannet en J.H.F. Zweers, *Huissens gildezilver vanaf 1554*. Huissen, 2002, blz. 26-33; blz. 29.

Beleg en ontzet in de jaren 1933-1935.

Hoe de strijd in de jaren 30 ging

Hans Hoen

In die jaren speelde het beleg en ontzet zich af rondom de Molenkolk en de Veerweg. De schermutselingen werden gehouden in de buurt van Café Spieka aan de Markt.

Wat was Café Spieka, wie waren de eigenaren en hoe is de naam ontstaan.

Uit publicatie in Mededelingen van de Historische Kring 2001 jaargang 26 nr. 4 is e.e.a. beschreven.

In 1933-1935 was de eigenaresse: Grada v.d. Sande. Grada v.d. Sande was een halfzuster van de weduwe Limbeek en zij kwamen uit Nijmegen. Grada werkte in de jaren 1913-1914 als dienstster in het chique hotel-restaurant Lion d'Or aan de Hoogstraat 270 in Rotterdam. Zij was in 1915 in de Kongo getrouwd met Gijsbertus Vis uit Rotterdam-Kralingen. Gijsbertus Vis was eerder getrouwd met een zekere Botticher tot waarschijnlijk 1912. Die echtscheiding is pas op 29 oktober 1923 bij rechterlijke vonnis te Rotterdam uitgesproken. Gijsbertus Vis was boordwerktuigkundige, kapitein en later directeur van een scheepswerf in Belgisch Kongo. Hij verbleef meestal in de plaatsen Boma, Kinshassa en Bandudu. Het schip heette: Spyka. Rond 1933 vestigde Gijsbertus en Grada zich in Huissen en kochten het pand aan de Markt D 133 en begonnen er een café en gaven dat de naam Spieka. Ook de hond van de fam. Vis-v.d. Sande had de naam Spieka gekregen. Gijsbertus Vis was protestant en is op 23 mei 1936 overleden aan syfillus en begraven te Huissen. Grada v.d. Sande is verhuisd naar Rotterdam, daar weer getrouwd en in 1960 overleden. Mei 1937 heeft Everardus Hoedt het café overgenomen. Volgens Cato Hoedt waren er in 1937 21 volledige vergunningen in Huissen !!

Bron: HKH met aanvulling van Cato Hoedt.

Opmerking:

Jan Neijenhuis, de gemeentebode, was in 1932 koning v.h. St. Gangulphusgilde en koningin was zijn vrouw: M.E.Limbeek.

Koningsschilden over “Vrede” (Editie 22)

“Keizer werd ik en 't was tekenen voor den vrêe”

Hugo Vermaas

Er zijn in ons bezit drie koningsschilden die het thema vrede bevatten. Ongetwijfeld het mooiste schild met dit thema is het schild van M.J. Hendriks. Dit fraai gemaakte schild beeld een vredesduif uit met in zijn snavel een lint waarop de tekst vrede staat vermeld. In zijn poten houdt hij een schild vast met de tekst; “Ter herinnering aan het 3 jarig koningschap s.t.g.g. 1936-1939 M.J. Hendriks Huissen”.

De heer Hendriks schoot voor de eerste keer Koning van het St. Gangulphusgilde ten tijde van de eerste wereld oorlog. Ook dit schild uit zijn koningsjaren 1917-1919 heeft met het thema te maken. De vormgeving van dit schild is een schilderpalet met kwasten maar aan de achterzijde van dit schild heeft hij laten graveren.

“Koning schoot ik 't was wereldoorlog. Keizer werd ik en 't was tekenen voor den vrêe. Geve god nu vrede op aarde, aan alle mensen zoo ook te mée.”

Beide schilden hangen aan het oudste keten van het St. Gangulphusgilde.

Aan het oudste keten van het St. Laurentiusgilde hangt het Koningsschild van Koning A.J. Lippmann uit 1921 en ook dit schild is voorzien van een tekst met het woord Vrede. Aan de achterzijde van dit, in neogotische stijl vervaardigde, schild heeft hij laten graveren:

“Dat we steeds als goede leden werken voor ons broederschap. Dat vrede en vriendschap hooger trede, steeds meer tot de hoogste trap. Wij hoeve

het niet te zwijgen bloeien zal het Laurentiusgilde en om dat nu te verkrijgen heb ik het koningschap gewild.”

Gelegerd in Gelderland

Erfgoed festival juni-september 2012

Jan Wannet

In de zomer van 2012 staat Gelderland in het teken van 'Gelegerd in Gelderland': een drie maanden durend erfgoedfestival, met volop aandacht voor het militaire verleden van de provincie. Het festival 'Gelegerd in Gelderland' gaat 23 juni groots van start met een evenement bij Museum Bronbeek in Arnhem. Sommige activiteiten beginnen al eerder of lopen langer door. De slotmanifestatie is op 22 september op de Ginkelse heide in Ede. Op 22 september zal het festival worden afgesloten met een groot 'Living History' evenement. Naast de Airborne-herdenking zal de geschiedenis tot leven komen op dit knallende slotspektakel!

Een van de onderdelen van het festival is een intrigerende multimediashow die de verschillende onderdelen van het festival met elkaar verbindt: de Bandritzer 561. Dit geheimzinnige voertuig wordt speciaal voor het festival ontwikkeld. In de zomer van 2012 reist dit opmerkelijke object door Gelderland. Hij is steeds dáár aanwezig waar een bijzondere festivalactiviteit plaatsvindt.

In de Bandritzer 561 maken bezoekers aan de hand van korte maar opmerkelijke filmscènes een reis langs belangrijke episodes uit de Gelderse militaire geschiedenis. Op 30 juni zal hij in Huissen op de markt staan, en op 1 juli is hij in Doornenburg tijdens het landjuweel.

Gilden en schutterijen zijn een belangrijk onderdeel van Gelegerd in Gelderland.

De Airborne Taptoe Ede (21 september 2012) zal worden gedaan door Schuttersgilde Sint Sebastianus uit Gendt

22 september de slotmanifestatie.

Een van de onderdelen is het beleg en ontzet van Huissen uit 1502, nagespeeld onder regie van de gilden met een honderdtal schutters. In de voorjaarsvergadering van de Gelderse federatie is er een oproep gedaan hiervoor. Het zal een spectaculair gebeuren worden. Onze officieren zijn al druk met het schrijven van een draaiboek.

Hoe ziet die dag eruit?

De afsluiting van het erfgoedfestival zal een collage zijn van zoveel mogelijk Gelderse activiteiten. Het staat parallel aan de Airborne herdenking en luchtlandingen.

Er zullen 25.000 tot 40.000 toeschouwers zijn, de toegang is gratis.

Het programma is als volgt:

09:00 - 12:00 uur Rustige presentaties
11:00 - 12:00 uur Airborne herdenking
12:00 - 15:00 uur Spectaculaire demonstraties
15:00 - 17:00 uur Gratis SLOTfeest voor alle deelnemers

Nadruk op 'living history' Alle deelnemers 'presenteren' zich zoveel mogelijk met demonstraties.

Jaar 0 Gladiatorgevecht Romeinen
900 -1300 Krijgskunst in de Middeleeuwen
1388 Slag bij Niftrik - Trebuchet (reuzenkatapult)
1502 Beleg en ontzet van Huissen (schutterijen en Gilden)
- Beleg en ontzet van Huissen
- St. Gangulphus en St. Laurentius met schutters uit heel Gelderland vendeliers.
1627 Slag om Grolle
1863 KNIL militairen (Bronbeek)
1895 Historische veldartillerie (paarden)
1939 Mobilisatie Nederland (Grebbeinie)
1944 Luchtlandingen (1000 para's en Airbornes, Exodus)
1975 Koude Oorlog (bivak)
2010 Huidige vredesmissies

Een goede kans om voor een breed publiek het beleg en ontzet van Huissen te tonen. De voorbereidingen zijn in volle gang. In de volgende kroniek zullen we de laatste ontwikkelingen nog publiceren.

ADVERTENTIE

de Huessensche Poort

Uw opticien,
voor zorg in zien.

www.polman-optiek.nl

Langestraat 64 6851 AS HUISSEN Tel. 026 - 3251974

**DE VOLGENDE GILDENKRONIEK VERSCHIJNT MAAND 20??
MET AANDACHT VOOR:**

- *HET BELEG EN ONTZET 2012*
- *DE NIEUWE KONINGEN*
- *EN MEER OMTRENT 25 JAAR GILDENKRONIEK*

HEEFT U TIPS, OP/AANMERKINGEN, VERHALEN OF FOTO'S?
KRONIEK@GILDENHUISSEN.NL

Het St. Gangulphusgilde is ontstaan uit een fusie (in 1536) van het St. Antoniusgilde en het St. Jorisgilde (daterend uit 1411)

"In den jaere ons Heeren duysent vijfhondert ses und dartich heeft die Eerendtfeite und Vromen Joncker Elbert van, Pallandt Erfinarschalk, onseren drost en amptsman in stadt und van wegen ons genedigen lieven Heeren, mit toedoen Richter Burgemeijster Schepenen en Raidt en die gemeine Burgeren en Burgers kinderen van Huessen, van die twee schutterije ende broederschappen nementlich sancti Anthonius ende Georgius, om meerder liefde, vrundtschap en eendracht to halten, een schutterij ende broederschap gemeackt geheyten Sanctus Gangulphus Schutterije und Broederschap."

Aldus het relaas uit het fusie verdrag

Het St. Laurentiusgilde werd in 1661 opgericht als "jonggesellen schutten compagnie" met consent van de landsheer, keurvorst Friedrich Wilhelm von Brandenburg, wegens verleende krijgsmiddelen. In het oude Gildenboek staat vermeld:

"De broederschap der jong gezellen is opgericht in het jaar 1661 onder de regering van de Doorluchligsten Keurvorst von Brandenburg Hertog Cleef Glorieuzer Gedagtenis"

Sinds 1986 zijn beide Gilden koninklijk onderscheiden

© Gilden Huissen, 2012
Alle rechten voorbehouden

